

สรุปบทเรียนสรุปบทเรียนการพัฒนาความรู้ รอบการประเมิน 2/2568

หลักสูตรทักษะเอไอระดับพื้นฐาน (AI Basics) หลักสูตรออนไลน์ TDGA E-Learning

เราจะเห็นว่าโลกของการค้นหาและการสร้างเนื้อหา กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยมี ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ (Generative AI) เป็นแกนหลักที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงนี้

วิวัฒนาการของการค้นหา: จากคำหลักสู่การค้นหาและสร้างสรรค์

การเดินทางของการค้นหาเริ่มต้นจากยุคที่ต้องพึ่งพา การจัดหมวดหมู่ด้วยมือ (Directory) และการจับคู่คำหลัก (Keyword Matching) ที่ค่อนข้างตรงไปตรงมา ก่อนที่จะพัฒนาไปสู่ยุคที่ Search Engine อย่าง Google เข้ามาพลิกโฉมด้วยอัลกอริทึมที่ซับซ้อนอย่าง PageRank ซึ่งทำให้ผลลัพธ์มีความแม่นยำและน่าเชื่อถือมากขึ้น

จุดเปลี่ยนสำคัญคือเมื่อ AI และ Machine Learning ถูกนำมาผสมผสานรวมเข้ากับการทำงานของ Search Engine ทำให้พวกมันสามารถ เข้าใจความหมาย (Semantic Search) และบริบทของ ภาษามนุษย์ได้ดีขึ้น และปัจจุบัน เรากำลังเข้าสู่ ยุคของ Generative AI ในการค้นหา เช่น Microsoft Copilot หรือ Google SGE (Search Generative Experience) ที่ไม่ได้แค่แสดงลิงก์ แต่สามารถ สังเคราะห์และสร้างคำตอบใหม่ๆ รวมถึง สร้างเนื้อหา ให้เราได้โดยตรงผ่านการสนทนาได้ตอบ

Generative AI: เครื่องมือเพื่อนคู่ใจที่ขับเคลื่อนด้วย "การให้เหตุผล"

หัวใจของการทำงานในยุคใหม่คือ โมเดล Generative AI ซึ่งได้รับการฝึกฝนจากข้อมูลมหาศาล ทำให้มันเรียนรู้ รูปแบบ โครงสร้าง และสไตล์ เพื่อ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีอยู่จริง ได้ ไม่ว่าจะเป็น ข้อความ รูปภาพ หรืออื่นๆ ความสามารถในการ "ให้เหตุผล" (Reasoning) ของ AI ไม่ได้จำกัดแค่การดึง ข้อมูล แต่เป็นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปข้อมูลอย่างมีตรรกะ คล้ายกับการคิดของมนุษย์ ทำให้ AI เป็นได้มากกว่าเครื่องมือค้นหา แต่เป็นเหมือน "เพื่อนคู่ใจ" ในการสร้างคอนเทนต์ ที่ช่วยระดมสมอง , ร่าง เนื้อหา, ปรับปรุงแก้ไข, และแม้กระทั่งสร้างภาพประกอบได้

พรอมต์ (Prompt): กุญแจสำคัญสู่ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

การสื่อสารกับ Generative AI ให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยทักษะที่เรียกว่า "Prompt Engineering" หรือ "เทคนิคการสร้างพรอมต์" การสร้างพรอมต์ที่ดีไม่ได้หมายถึงแค่การบอก AI ว่าต้องการอะไร แต่คือการใช้ ความคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) เพื่อ:

- ทำความเข้าใจปัญหา อย่างถ่องแท้
- กำหนดคำสั่งที่ชัดเจนและเฉพาะเจาะจง
- ระบุบทบาท โทนเสียง และรูปแบบผลลัพธ์ ที่ต้องการ
- ให้ตัวอย่าง หรือ กำหนดข้อจำกัด ที่จำเป็น

การใช้ แนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการสร้างพรอมต์ เช่น การเริ่มต้นด้วยความชัดเจน, การกำหนดเป้าหมายเชิงบวก, การทดลองปรับปรุง, และที่สำคัญที่สุดคือ การตรวจสอบความถูกต้อง ของข้อมูลจาก AI เสมอ จะช่วยให้เราดึงศักยภาพของ Generative AI ออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่และปลอดภัย โอกาสใหม่ๆ ที่ Generative AI มอบให้

การมาถึงของ Generative AI ได้สร้าง โอกาสใหม่ๆ อย่างมหาศาล:

- การเร่งสร้างสรรค์และนวัตกรรม: ช่วยให้การสร้างสรรค์คอนเทนต์และผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ทำได้รวดเร็วและเข้าถึงง่ายขึ้น
- การเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพ: ลดงานซ้ำซ้อน ทำให้พนักงานมีเวลาโฟกัสกับงานเชิงกลยุทธ์
- การสร้างประสบการณ์เฉพาะบุคคล: ช่วยให้ธุรกิจสามารถนำเสนอสินค้าและบริการที่ตรงใจลูกค้าแต่ละรายได้อย่างแม่นยำ
- โอกาสในอุตสาหกรรมต่างๆ: ตั้งแต่การแพทย์ การเงิน การผลิต ไปจนถึงความบันเทิง AI กำลังเข้ามาพลิกโฉมวิธีการทำงานและสร้างคุณค่า
- การสร้างอาชีพและทักษะใหม่ๆ: แม้จะมีการเปลี่ยนแปลง แต่ AI ก็สร้างบทบาทใหม่ๆ เช่น Prompt Engineer และความต้องการทักษะในการทำงานร่วมกับ AI

กล่าวโดยสรุป Generative AI ไม่ได้เป็นเพียงเทคโนโลยีใหม่ แต่เป็น พาราดามใหม่ ในการปฏิสัมพันธ์กับข้อมูลและการสร้างสรรค์ มันเปลี่ยนวิธีที่เราค้นหา, เรียนรู้, ทำงาน, และสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ทำให้เราต้องปรับตัวและพัฒนาทักษะในการใช้เครื่องมือเหล่านี้อย่างชาญฉลาด เพื่อคว้าโอกาสและขับเคลื่อนนวัตกรรมในยุคดิจิทัลนี้

"การใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบ" เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่เราทุกคนควรทำความเข้าใจ เพราะ AI มีผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อสังคม

การใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบ

1) แนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการใช้ AI ที่มีความรับผิดชอบ

การนำ AI มาใช้ในองค์กรหรือแม้แต่ในชีวิตประจำวันอย่างมีความรับผิดชอบนั้น ไม่ใช่แค่เรื่องของเทคโนโลยี แต่เป็นการบูรณาการด้านจริยธรรม, กฎหมาย, และสังคมเข้ากับการพัฒนาและการใช้งาน AI เพื่อให้มั่นใจว่า AI จะเป็นประโยชน์ต่อทุกคนและไม่ก่อให้เกิดอันตราย นี่คือนโยบายที่ดีที่สุด

1.1 เน้นความยุติธรรมและความเป็นกลาง (Fairness & Bias Mitigation)

- ตรวจสอบและลดอคติ: ตรวจสอบข้อมูลที่ใช้ในการฝึกฝน AI อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีอคติทางเชื้อชาติ, เพศ, วัย, หรือกลุ่มสังคมใดๆ ที่อาจนำไปสู่การตัดสินใจที่ไม่เป็นธรรมของ AI
- ความเท่าเทียมในการเข้าถึง: ออกแบบ AI ให้สามารถเข้าถึงและใช้งานได้โดยคนทุกกลุ่ม รวมถึงผู้พิการด้วย
- ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ (Transparency & Explainability)

- อธิบายการตัดสินใจ: พยายามออกแบบ AI ให้สามารถอธิบายเหตุผลหรือที่มาของการตัดสินใจได้ (Explainable AI - XAI) เพื่อให้ผู้ใช้เข้าใจว่า AI ทำงานอย่างไรและตัดสินใจบนพื้นฐานอะไร

- แจ้งให้ทราบ: ผู้ใช้ควรรู้ว่าพวกเขากำลังโต้ตอบกับ AI ไม่ใช่มนุษย์ (เช่น แชทบอท)

1.2 ความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูล (Privacy & Data Security)

- ปกป้องข้อมูล: ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเคร่งครัด (เช่น PDPA, GDPR) ไม่ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต

- ความปลอดภัยทางไซเบอร์: วางมาตรการรักษาความปลอดภัยที่แข็งแกร่งเพื่อป้องกันการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต การรั่วไหลของข้อมูล หรือการโจมตีทางไซเบอร์

1.3 ความน่าเชื่อถือและความแข็งแกร่ง (Reliability & Robustness):

- ทดสอบอย่างละเอียด: AI ควรได้รับการทดสอบอย่างเข้มงวดภายใต้สถานการณ์และข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้มั่นใจว่าทำงานได้อย่างน่าเชื่อถือและถูกต้องในสภาพแวดล้อมจริง

- การจัดการความผิดพลาด: มีแผนการรับมือเมื่อ AI ทำงานผิดพลาด หรือให้ผลลัพธ์ที่ไม่ถูกต้อง เพื่อลดผลกระทบเชิงลบ

1.4 ความรับผิดชอบและการกำกับดูแล (Accountability & Governance)

- กำหนดผู้รับผิดชอบ: ระบุให้ชัดเจนว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบเมื่อ AI ก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์

- กรอบการกำกับดูแล: สร้างนโยบาย, มาตรฐาน, และคณะกรรมการกำกับดูแลการพัฒนาและใช้งาน AI ภายในองค์กร

1.5 ประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Societal & Environmental Benefit)

- ประเมินผลกระทบ: ประเมินผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งในแง่บวกและลบของการใช้ AI ตั้งแต่ต้น

- ส่งเสริมการใช้งานเชิงบวก: มุ่งเน้นการพัฒนา AI เพื่อแก้ไขปัญหาสังคม, ส่งเสริมความยั่งยืน, และพัฒนาคุณภาพชีวิต

2) หลักการของ AI ที่มีความรับผิดชอบ

หลักการเหล่านี้คือเสาหลักที่ชี้นำการออกแบบ, พัฒนา, และใช้งาน AI เพื่อให้เป็นประโยชน์สูงสุดและลดความเสี่ยง

- ความโปร่งใส (Transparency) AI ควรสามารถอธิบายได้ว่ามันทำงานอย่างไร และการตัดสินใจของมันมาจากไหน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบที่มีผลกระทบสูง

- ความยุติธรรม (Fairness) AI จะต้องไม่มีอคติและปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติหรือให้ผลลัพธ์ที่ลำเอียง

- ความรับผิดชอบ (Accountability) ต้องมีบุคคล, ทีม, หรือองค์กรที่รับผิดชอบต่อการทำงานของ AI และผลลัพธ์ที่ตามมาจากการใช้งาน AI

- ความเป็นส่วนตัว (Privacy) AI จะต้องได้รับการออกแบบมาเพื่อปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล และเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้
- ความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ (Safety & Reliability): AI ควรทำงานได้อย่างปลอดภัยและน่าเชื่อถือ โดยมีมาตรการป้องกันความผิดพลาดและจัดการความเสี่ยง
- ประโยชน์ต่อมนุษย์ (Human-centric / Human Values): AI ควรถูกพัฒนาและนำมาใช้เพื่อส่งเสริมคุณค่าของมนุษย์, เพิ่มศักยภาพของมนุษย์, และแก้ไขปัญหาสังคม ไม่ใช่เพื่อลดทอนคุณค่าหรือทำลายสิทธิของมนุษย์

3) Deepfakes และลิขสิทธิ์ใน AI

Deepfakes (ภาพปลอมลึก) คือ สื่อสังเคราะห์ (ภาพ, เสียง, วิดีโอ) ที่สร้างขึ้นด้วย AI (โดยเฉพาะ Deep Learning) ซึ่งทำให้บุคคลหนึ่งดูเหมือนพูดหรือทำในสิ่งที่พวกเขาไม่เคยพูดหรือทำจริง Deepfakes ที่ซับซ้อนมากสามารถสร้างภาพและเสียงที่สมจริงจนยากจะแยกแยะจากของจริง

3.1 ความรับผิดชอบ

- การบิดเบือนข้อมูล: Deepfakes สามารถนำไปใช้ในการสร้างข่าวปลอม, บิดเบือนข้อมูลทางการเมือง, หรือสร้างความเสียหายต่อชื่อเสียงของบุคคล
- การหลอกลวงและการฉ้อโกง: ใช้ในการปลอมแปลงตัวตนเพื่อหลอกลวงผู้อื่น หรือสร้างหลักฐานเท็จ
- การคุกคามและการทำลาย: สามารถใช้เพื่อสร้างเนื้อหาที่ก่อกวน, คุกคาม, หรือสร้างความอับอายให้กับบุคคล

3.2 แนวทางแก้ไข

- เทคโนโลยีตรวจจับ: พัฒนา AI เพื่อตรวจจับ Deepfakes
- การศึกษาและการรับรู้: ให้ความรู้แก่ประชาชนในการแยกแยะ Deepfakes และการคิดเชิงวิพากษ์
- กฎหมายและข้อบังคับ: ออกกฎหมายเพื่อควบคุมการสร้างและเผยแพร่ Deepfakes ที่ผิดกฎหมายหรือไม่เหมาะสม

AI: พลังงานใหม่ที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง

โดยสรุป จะเห็นได้ว่า ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ไม่ใช่แค่เทคโนโลยีแห่งอนาคต แต่กำลังเป็น พลังงานใหม่ ที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลในทุกมิติของชีวิตเราตั้งแต่วັນนี้ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงข้อมูล, การทำงาน, การสร้างสรรค์, ไปจนถึงบทบาทของเราในสังคมโลก

AI เปลี่ยนแปลงโลก: เข้าถึงง่ายและมีประสิทธิภาพ

วิวัฒนาการของการค้นหามหาสมุทรอินเทอร์เน็ตสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงนี้อย่างชัดเจน จากยุคเริ่มต้นที่พึ่งพาการจับคู่คำหลักง่ายๆ เราก้าวมาสู่ยุคที่ Search Engine ทำงานอย่างชาญฉลาดด้วย

อัลกอริทึมที่ซับซ้อน และในปัจจุบัน เราอยู่ในยุคที่ Generative AI อย่าง Microsoft Copilot ไม่ได้แค่ค้นหา แต่ยังสามารถ สังเคราะห์ สรุป และสร้างคำตอบใหม่ๆ ได้โดยตรงผ่านการสนทนาที่ลื่นไหล ทำให้การเข้าถึงข้อมูลและความรู้ไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไปสำหรับทุกคน

พลังของ โมเดล Generative AI ที่อยู่เบื้องหลังความสามารถเหล่านี้ มาจากการเรียนรู้จากข้อมูลมหาศาล ทำให้ AI สามารถ "ให้เหตุผล" (Reasoning) และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีอยู่จริงได้ นี่คือหัวใจที่ทำให้ AI ก้าวข้ามจากการเป็นแค่โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ไปสู่การเป็น "เพื่อนคู่ใจ" ในการสร้างคอนเทนต์ ที่ช่วยเราคิด ระดมสมอง ร่างงาน ไปจนถึงการสร้างภาพประกอบได้อย่างง่ายดาย

พรมแดน: ทักษะสำคัญในยุค AI

การตั้งศักยภาพของ AI ออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่มีขึ้นขึ้นอยู่กับความสามารถของเราในการสื่อสารกับมัน ซึ่งเราเรียกกันว่า "Prompt Engineering" การสร้าง "พรมแดน" ที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัย "ความคิดเชิงวิเคราะห์" (Analytical Thinking) ของเรา เพื่อกำหนดคำสั่งให้ชัดเจน, เฉพาะเจาะจง, กำหนดบทบาท, รูปแบบผลลัพธ์, และข้อจำกัดต่างๆ รวมถึงการให้ตัวอย่างประกอบ การใช้ แนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการสร้างพรมแดน จะช่วยให้เราได้ผลลัพธ์ที่แม่นยำและตรงตามความต้องการ และย้ำเตือนให้เรา ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจาก AI เสมอ เพื่อให้แน่ใจในความน่าเชื่อถือ

AI เพื่อทุกคน: โอกาสและความรับผิดชอบ

Generative AI กำลังเปิดประตูสู่ โอกาสใหม่ๆ มากมาย ทั้งในด้านการเร่งสร้างสรรค์นวัตกรรม, การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน, การสร้างประสบการณ์ส่วนบุคคล และการพลิกโฉมอุตสาหกรรมต่างๆ นอกจากนี้ยังนำมาซึ่งการเกิด อาชีพและทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็นในการทำงานร่วมกับ AI

อย่างไรก็ตาม พลังของ AI มาพร้อมกับ ความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ การใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบ จึงเป็นสิ่งสำคัญสูงสุด เราต้องยึดมั่นใน หลักการ AI ที่สำคัญ เช่น ความโปร่งใส, ความยุติธรรม, ความรับผิดชอบ, และการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว เพื่อป้องกันผลกระทบเชิงลบ เช่น อคติใน AI, ปัญหาลิขสิทธิ์ของผลงานที่สร้างโดย AI, และความท้าทายจาก Deepfakes ซึ่งสามารถบิดเบือนความจริงได้อย่างน่ากลัว

AI กำลังเปลี่ยน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับ AI ทำให้ AI กลายเป็นผู้ช่วยที่เสริมศักยภาพมนุษย์ ในหลากหลายบทบาทงาน การนำ AI มาใช้ในด้าน มนุษยธรรม เช่น การแก้ไขปัญหาดังกล่าว, สิ่งแวดล้อม, และการดูแลสุขภาพ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพอันยิ่งใหญ่ของเทคโนโลยีนี้

สุดท้ายแล้ว Microsoft Copilot เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของ "AI สำหรับทุกคน" ด้วยการเข้าถึงที่ง่ายผ่านภาษาธรรมชาติ, การผสานรวมเข้ากับแพลตฟอร์มที่เราคุ้นเคย, และความสามารถในการช่วยทำงานที่หลากหลาย Copilot กำลังทำให้ AI กลายเป็นเครื่องมือที่เข้าถึงได้และเป็นประโยชน์สำหรับคนทุกเพศทุก

วัย ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเวลา, การทำงาน, การพัฒนาทักษะ, หรือการวิเคราะห์ข้อมูลและรูปภาพในชีวิตประจำวันและที่ทำงาน

ในอนาคตอันใกล้นี้ AI จะยิ่งเข้ามามีบทบาทในชีวิตของเรามากขึ้นเรื่อย ๆ คำถามสำคัญคือ เราจะเรียนรู้ที่จะใช้พลังนี้อย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสร้างสรรค์อนาคตที่ดีขึ้นสำหรับทุกคนได้อย่างไร

สรุปเนื้อหาโดย

นางศิวะพร จารัตน์

ตำแหน่ง เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๓

